

Đề bài: Cảm nhận về bài thơ Con cò của Chế Lan Viên

Bài tham khảo 1

Chế Lan Viên là một nhà thơ tài năng của nền văn học Việt Nam. Ông có một phong cách nghệ thuật rõ nét, độc đáo đó là những suy tưởng, triết lý đậm chất trí tuệ và tính hiện đại. Đặc biệt, Chế Lan Viên còn có nhiều sáng tạo trong nghệ thuật xây dựng hình ảnh thơ: Hình ảnh thơ đa dạng, phong phú, kết hợp giữa thực và ảo. **Con cò** là một bài thơ như thế.

Con cò là hình tượng thơ xuyên suốt bài thơ. Hình ảnh này xuất hiện rất phổ biến trong ca dao và dùng với nhiều ý nghĩa. Đó là hình ảnh người nông dân chân lấm tay bùn, vất vả cực nhọc; là người phụ nữ cần cù, lam lũ nhưng tất cả đều giàu đức hi sinh. Trong bài thơ này, nhà thơ vận dụng hình tượng ấy để làm biểu trưng cho tấm lòng người mẹ và những lời hát ru.

Bài thơ có bố cục ba phần ba đoạn với những nội dung được gắn với nhau bằng một logic khá mạch lạc: Hình ảnh con cò qua những lời ru bắt đầu đến với tuổi thơ ấu; Hình ảnh con cò đi vào tiềm thức của tuổi thơ, trở nên gần gũi và sẽ theo cùng con người trên mọi chặng của cuộc đời; từ hình ảnh con cò, suy ngẫm và triết lý về ý nghĩa của lời ru và lòng mẹ đối với cuộc đời mỗi người.

Xuyên suốt bài thơ, hình tượng **con cò** được bổ sung biến đổi trong mối quan hệ với cuộc đời con người, từ thơ bé đến trưởng thành và suốt cả đời người.

Mở đầu bài thơ, hình ảnh con cò được gọi ra liên tiếp từ những câu ca dao dùng làm lời hát ru. Ở đây tác giả chỉ lấy vài chữ trong mỗi câu ca dao nhằm gợi nhớ những câu ca dao ấy. Những câu ca dao được gọi lại đã thể hiện ít nhiều sự phong phú trong ý nghĩa biểu tượng của hình ảnh con cò trong ca dao. Câu "con cò Cổng Phủ con cò Đồng Đăng" gợi tả không gian và khung cảnh quen thuộc của cuộc sống ngày xưa từ làng quê đến phố xá.

Hình ảnh con cò gợi về nhịp nhàn, thông thả, bình yên của cuộc sống vốn ít biến động thời xưa. Câu ca dao "con cò mà đi ăn đêm" hình ảnh con cò lại tượng trưng cho những con người cụ thể là người mẹ, người phụ nữ nhọc nhằn vất vả, lặn lội kiếm sống...

Qua lời ru của mẹ, hình ảnh con cò đến với tâm hồn ấu thơ một cách vô thức. Đây chính là sự khởi đầu con đường đi vào thế giới tâm hồn của con người qua lời ru, của ca dao, dân ca.

Con trẻ chưa hiểu nội dung, ý nghĩa của bài ca dao nhưng chúng được vỗ về trong âm điệu ngọt ngào, dịu dàng của lời ru. Chúng được đón nhận bằng trực giác tình yêu và sự che chở của người mẹ. Và khép lại đoạn thơ là hình ảnh thanh bình của cuộc sống.

Sau những năm tháng năm nô, cánh cò trở thành người bạn đồng hành của tuổi thơ:

Cò trắng đến làm quen

Cò đứng ở quanh nơi

Rồi cò vào trong tổ

Con ngủ yên thì cò cũng ngủ

Cánh của cò, hai đứa đáp chung đôi”

Đến tuổi tới trường:

“Con theo cò đi học

Cánh trắng cò bay theo gót đôi chân”.

Và khi con trưởng thành:

"Cánh cò trắng lại bay hoài không nghỉ

Trước hiên nhà

Và trong hơi mát câu văn...

Con cò từ trong lời ru đã đi vào tiềm thức của tuổi thơ trở nên gần gũi, thân thiết và theo con người đi suốt cuộc đời. Từ trong ca dao, cánh cò đã được tiếp tục sự sống của nó trong tâm thức con người. Hình ảnh ấy được xây dựng bằng sự liên tưởng như được bay ra từ trong ca dao để sống trong lòng con người, theo cùng và nâng đỡ con người trong từng chặng đường. Hình ảnh con cò gợi ý nghĩa biểu tượng về lòng mẹ, về sự dịu dàng, nâng đỡ dịu dàng và bền bỉ của người mẹ.

Đến phần thứ ba của bài thơ, hình ảnh cánh cò đã được đồng nhất với hình ảnh người mẹ. Tấm lòng của mẹ như cánh cò lúc nào cũng ở gần bên con trong suốt cuộc đời:

Dù ở gần con

Dù ở xa con

Lên rừng xuống bể

Cò sẽ tìm con

Cò mãi yêu con

Từ đây, nhà thơ khẳng định một quy luật của tình cảm có ý nghĩa bền vững, rộng lớn và sâu sắc: Tình mẫu tử.

Con dù lớn vẫn là con của mẹ

Đi suốt đời lòng mẹ vẫn theo con

Câu thơ đi từ cảm xúc đến liên tưởng để khái quát thành những triết lý. Dù đi đâu, bên mẹ hay đến phương trời khác, dù còn nhỏ hay đã lớn khôn thì con vẫn được mẹ hết lòng thương yêu, che chở.

Một con cò thôi

Con cò mẹ hát

Cũng là cuộc đời

Vỗ cánh qua nôi

Lời ru cũng là khúc hát yêu thương. Sự hóa thân của người mẹ vào cánh cò mang nhiều ý nghĩa sâu xa, kết tụ những hi sinh, gian khổ, nhọc nhằn để những lời yêu thương càng trở nên sâu sắc, đầm thắm. Câu thơ cuối là một hình ảnh rất đẹp. Cánh cò vỗ qua nôi như dáng mẹ đang nghiêng xuống chở che, đang nói với con những lời tha thiết của lòng mẹ.

Bài thơ sử dụng thể thơ tự do nhưng cũng có câu mang dáng dấp của thể thơ 8 chữ. Thể thơ tự do giúp tác giả khả năng thể hiện cảm xúc một cách linh hoạt, dễ dàng biến đổi. Các đoạn thơ được bắt đầu bằng câu thơ ngắn, có cấu trúc giống nhau, nhiều chỗ lặp lại hoàn toàn gợi âm điệu lời ru. Đặc biệt, giọng thơ gợi được âm hưởng của lời ru nhưng không phải là một lời ru thực sự. Đó còn là giọng suy ngẫm triết lý. Nó làm cho bài thơ không cuốn người ta vào hân diệu ru êm ái đều đặn mà hướng vào sự suy ngẫm, phát hiện.

Không chỉ vậy, trong bài thơ này, Chế Lan Viên vẫn chứng tỏ được sức sáng tạo trong việc tạo ra những hình ảnh nghệ thuật giàu sức gợi. Đó là việc vận dụng sáng tạo hình ảnh con cò trong ca dao. Hình ảnh con cò là nơi xuất phát, là điểm tựa cho những liên tưởng tưởng tượng hình ảnh của tác giả. Chế Lan Viên đã chứng minh rằng hình ảnh biểu tượng dù gần gũi, quen thuộc đến đâu vẫn có khả năng hàm chứa những ý nghĩa mới, có giá trị biểu cảm.

Con cò của Chế Lan Viên là một bài thơ độc đáo. Viết về một đề tài không mới: tình mẫu tử; chọn những thi liệu đã thành truyền thống: Hình ảnh con cò và âm điệu lời ru. Song, bằng sức sáng tạo và tài năng nghệ thuật, Chế Lan Viên đã để lại cho văn học một tứ thơ lạ

và đầy suy tưởng sâu sắc. Đọc **Con cò**, ta như thấy trong mình ăm ắp những yêu thương mà cả cuộc đời của mẹ đã dành trọn cho mình.

Bài tham khảo 2

Con người ta ai chẳng có tuổi thơ. Ở vào cái tuổi năm nôi hay lớn hơn một chút khi chập chững những bước đầu đời, đó là cái thời đẹp nhất. Sau này, khi nhớ lại, biết bao kỉ niệm ủa về chập chới như một giấc mơ hoa. Trong tâm thức người Việt, sự cất cánh của tâm hồn con trẻ không thể rời xa những cánh đồng bát ngát, những lời ru êm ái ngọt ngào. Và cả hai thường hoà vào một hình ảnh thơ ngây: con cò cánh trắng.

1. Thành công trước hết ở bài thơ là sự khai thác truyền thống (ca dao) một cách sáng tạo. Trong phần đầu của tác phẩm, ta bắt gặp ba bài ca dao: Cánh cò Đồng Đăng, cánh cò công phủ, cánh cò ăn đêm... nghĩa là một không khí lung linh hoài niệm. Quá khứ tưởng xa xôi mà lại hoá rất gần. Nói một cách khác đi là những cánh cò tưởng đã ngủ yên, nay được đánh thức. Sự đánh thức lại nằm trong khuôn khổ lời ru, nó êm đềm như tiếng đưa nôi muôn đời nay vẫn thế. Toàn bộ bài thơ là sự cấu tứ xung quanh hình ảnh cánh cò: cánh cò trong vòng tay người mẹ, cánh cò cắp sách đến trường, cánh cò khôn lớn mai sau. Do có sự xuyên suốt này mà bài thơ có được một hương vị ngọt ngào, đầm thắm, trẻ trung và sự liên mạch toàn bài. Nhưng nói khai thác truyền thống không có nghĩa là lặp lại quá khứ. Sự sáng tạo của bài thơ tạo nên tính hiện đại cho thơ thể hiện trên nhiều yếu tố.

- Yếu tố lời dẫn. Bài thơ bắt đầu bằng những lời dẫn đáng yêu:

Con còn bé trên tay

Con chưa biết con cò

Nhưng trong lời mẹ hát

Có cánh cò đang bay

Yếu tố lời dẫn ấy đi suốt cuộc hành trình mà ba đoạn thơ là ba chặng dừng chân. Con cò đầu tiên chỉ mới hiện ra trong câu hát (đoạn I), sau đó, nó đến làm quen kết bạn (đoạn II) rồi đến khi bước chân của đứa con biết "Lên rừng xuống bể", cò vẫn lặn lội đi tìm (đoạn III). Kết hợp với yếu tố lời dẫn là nhịp điệu vỗ về "Ngủ yên ! Ngủ yên", hoặc "Lớn lên, lớn lên, lớn lên...", rồi sau đó "Dù ở gần con - Dù ở xa con"...

- Cùng với yếu tố lời dẫn là giọng điệu tâm tình. Ta bắt gặp giọng điệu này trong cấu trúc

âm điệu của lời thơ. Đó là những hiện tượng lặp từ có nghệ thuật rất trù mẫn thân thương. Ngay trong hai câu mở đầu, những từ "con" được nhắc đi nhắc lại vừa để căn dặn, vừa để giải bày và đó không phải là hiện tượng duy nhất hoặc hiếm hoi:

Con chưa biết con cò con vạc.

Con chưa biết những cánh mềm mẹ hát.

Nói đến cánh cò cũng thế "Cò sẽ tìm con - Cò mãi yêu con". Giọng điệu tâm tình có khi trong lời thoại: Mẹ hỏi con rồi ngay sau đó, thay con, mẹ tự trả lời: "Lớn lên, lớn lên, lớn lên... Con làm gì ? - Con làm thi sĩ !". Có khi lại thể hiện ở yếu tố tự sự, nghĩa là miêu tả trong thơ.

Ngủ yên ! Ngủ yên ! Ngủ yên !,

Cho cò trắng đến làm quen,

Cò đứng ở quanh nôi

Rồi cò vào trong tổ.

Con ngủ yên thì cò cũng ngủ,

Cánh của cò, hai đứa đắp chung đôi.

- Biện pháp đối chiếu, lấy nay đối chiếu với xưa, hình tượng con cò có những bổ sung, biến hoá, một mặt nhằm khẳng định hệ số an toàn của thời đại mới cho thế hệ trẻ thơ, một mặt gợi được không khí xót xa của những cuộc đời nhọc nhằn trong quá khứ.

Biện pháp này dễ thấy nhất ở những đối câu đối lập, song hành như hai mảng tối sáng của thời gian được đặt cạnh nhau:

Cò một mình, cò phải kiếm lấy ăn,

Con có mẹ, con chơi rồi lại ngủ.

Hoặc "Ngủ yên ! Ngủ yên ! Cò ơi, chớ sợ!

- Cánh cò mềm, mẹ đã sẵn tay nâng !".

- Hình thức nâng cấp ý thơ biến cái nhỏ thành cái lớn, biến cái riêng thành cái chung. Trong câu "Trong lời ru của mẹ thấm hơi xuân", lời ru là của một người, nhưng "hơi xuân" là của cuộc đời, của cả thiên nhiên tạo vật thấm vào, và về mặt tinh thần, nó cũng là một dòng sữa ngọt. Nhất là trong đoạn kết: Câu hát như cánh cò vỗ cánh qua nôi, nghĩa là chỉ

trong một "chớp mắt đời người" mà đưa trẻ lớn lên có cả một bát ngát trời xanh cao rộng. Đó là giấc mơ, đó cũng là hiện thực:

Ngủ đi! Ngủ đi!

Cho cánh cò, cánh vạc,

Cho cả sắc trời

Đến hát Quanh nôi.

- Trong sự đổi mới cho thơ, Chế Lan Viên có những triết lí bất ngờ mà vô cùng thâm thúy. Ví dụ như chiều sâu của tình mẫu tử:

Con dù lớn vẫn là con của mẹ,

Đi hết đời lòng mẹ vẫn theo con.

Trước người mẹ, đứa con, dù có lớn đến đâu vẫn cứ mãi là bé bỏng. Vì tình thương của người mẹ là không bến không bờ. "Nghĩa mẹ như nước trong nguồn chảy ra" thì làm sao có thể voi cạn được. Mặt khác, đứa con là bến bờ của mẹ, là mặt trời mang lại hơi ấm nồng nàn, mang lại sức sống trẻ trung cho mẹ, làm sao người mẹ có thể rời xa. Với người mẹ, đứa con giống như một lẽ sống để sinh tồn. Chân lí ấy, quy luật ấy muôn đời vẫn là vĩnh hằng bất biến. Bản thân ý nghĩ ấy đã thấm đượm chất thơ.

2. Về nghệ thuật bài thơ, như ta biết: Thơ Chế Lan Viên có một phong cách riêng, ấy là suy tưởng triết lí, giàu hình ảnh, lấp lánh vẻ đẹp của trí tuệ và tài hoa, đặc điểm này trên một phương diện nào đó đã thể hiện ở đây. Trước hết về đề tài, đề tài tình mẹ con vốn không mới, nhưng Chế Lan Viên đã làm mới cho nó một cách rất thông minh. Hình tượng con cò trong ca dao đã hội nhập được cách nghĩ, cách nhìn của thời đại. Tương ứng với sự đổi mới đề tài là thể loại, không nhất thiết cứ phải là ca dao mới diễn tả được nhịp điệu êm đềm của lòng yêu thương - một tình cảm vốn ít gập ghềnh gập khúc. Với thể loại đã được cách tân, chúng ta nhận ra dòng chảy của thơ đã khác. Người ta có thể ngụp lặn trong đó mà không phải là thứ "ao nhà" quen thuộc lâu nay. Đồng hành với sự đổi mới thể loại này là bao nhiêu ý thơ, giọng thơ, lúc thâm thì tâm sự, lúc đau đáu thiết tha, khi thì bông bột dâng trào. Đa dạng, phong phú hết cỡ, hết tầm, nhưng cái vòng tròn tâm tưởng dù có mở rộng đến đâu vẫn cứ xoay quanh một điểm trung tâm bất di bất dịch. Ấy là hình tượng con cò lúc nhập thân, khi phân thân, là đứa trẻ và khi không còn là đứa trẻ, và nhất là cốt cách lời ru. Lời ru ấy thực chất là tiếng "À ơi" nhưng cũng vô cùng biến hoá, khi thì con cò bay la, con cò bay lả, lúc là giọng điệu vỗ về, có lúc lại là một phát hiện mới mẻ thú vị "Con

ngủ yên thì cò cũng ngủ - Cánh của cò, hai đứa đắp chung đôi".

Bởi vậy, sự mở rộng của chủ nghĩa nhân văn (ở đây là tình mẹ thương con) đã kết hợp làm một với sự mở rộng đề tài, giọng điệu, hình ảnh không chỉ làm phong phú cho nội dung mà còn đưa nghệ thuật của thơ lên một trình độ mới. Đóng góp của Chế Lan Viên trong bài thơ thật đáng kể biết bao!

Bài tham khảo 3: Đề bài: Em hãy cảm nhận bài thơ “Con cò” của Chế Lan Viên để thấy được tình cảm mà cha mẹ dành cho con là vô bờ bến.

Trong các bài ca dao của Việt Nam, hình ảnh của con cò là một hình ảnh khá quen thuộc và phổ biến, nó được dùng để biểu tượng cho những con người nhỏ bé, những người phụ nữ tần tảo với cuộc sống mưu sinh... Lấy nguồn đề tài từ ca dao dân gian đó, nhà thơ Chế Lan Viên đã sáng tác bài thơ “Con cò” để thể hiện được tình mẫu tử thiêng liêng, trong đó vì người con của mình mà người mẹ có thể hi sinh tất cả, đón nhận tất cả những khó khăn, gian khổ, thăng trầm của cuộc đời, chỉ mong sao đứa con nhỏ bé của mình được bình yên, hạnh phúc. Tình mẫu tử ấy không chỉ gây xúc động cho những độc giả mà đánh động vào phần tình cảm yếu mềm, thiêng liêng nhất trong mỗi con người, đó chính là tình cảm mẹ con.

Mở đầu bài thơ, nhà thơ Chế Lan Viên đã gợi ra khung cảnh thật ấm áp, đó là hình ảnh của người mẹ đang bế bồng đứa con bé nhỏ của mình trên tay, miệng thì ầu ơ hát những khúc hát ru cho đứa con ngủ. Trong những khúc hát ru, đứa trẻ không chỉ cảm nhận được giọng hát đầy tha thiết của mẹ mà đứa trẻ ấy còn được lắng nghe những lời tâm sự, dãi bày của người mẹ dành cho mình:

*“Con còn bế trên tay
Con chưa biết con cò
Nhưng trong lời mẹ hát
Có cánh cò đang bay”*

Qua lời hát, ta có thể hình dung là hình dáng nhỏ bé của đứa con, bé được mẹ đỡ dành, nâng niu trên tay “Con còn bế trên tay”, và vì còn rất nhỏ nên đứa bé chưa thể nhận thức được thế giới xung quanh của mình, càng không biết đến những con cò “Con chưa biết con cò”. Nhưng qua những lời hát ru của mẹ thì những cánh cò vẫn theo con vào giấc ngủ, vỗ về cho con ngủ ngoan, đó là những cánh cò đang bay “Có cánh cò đang bay”, trong những lời hát ấy, con cò “bay lả bay la”, bay từ cửa phủ bay ra cánh đồng, đó chính là cuộc sống mưu sinh đầy vất vả, nay đây mai đó của cò. Vất vả là vậy, thăng trầm là vậy mới có thể

kiếm được miếng ăn, duy trì cho cuộc sống của mình. Nhưng vì con có mẹ nên con “ăn rồi lại ngủ”, trái ngược với cái vất vả của những cánh cò là sự hạnh phúc, bình yên nơi đưa con.

*“Con cò ăn đêm
Con cò xa tổ
Cò gặp cành mềm
Cò sợ sáo mắng”*

Tiếp tục tâm sự về những cánh cò, câu hát đã gợi ra những bất trắc của cuộc sống, bởi cuộc sống của những chú cò rất gian khó, hoàn cảnh kiếm sống cũng là vào ban đêm, khi vạn vật chìm vào trong giấc ngủ, khi những nguy hiểm luôn trực chờ, đình đập. Vì vậy mà cò luôn mang trong mình những nỗi bất an, cò sợ xa tổ tức là sợ xa mái ấm bình yên để đến nơi đầy bất trắc kia kiếm sống, cò sợ gặp cành mềm, đó là những biến cố bất ngờ của cuộc sống mà không thể lường biết được, không thể nhận thức rõ ràng để tránh, cò sợ sáo mắng, đó chính là những cái bẫy giăng sẵn, mà chỉ một sự vô ý thôi, cò có thể bị sáo mắng, tức mạng sống bị đe dọa. Nhưng, đưa con dưới sự che chở của mẹ thì không còn phải lo lắng nhiều đến những biến cố ấy, bởi “Sữa mẹ nhiều con ngủ chẳng phân vân”.

*“Lớn lên lớn lên, lớn lên...
Con làm gì
Con làm thi sĩ
Cánh cò trắng lại bay hoài không nghỉ
Trước hiên nhà
Và trong hơi mát câu văn”*

Tâm lòng người mẹ thật to lớn, vị tha. Vì đưa con của mình, mẹ nguyện che chở, bảo vệ, không muốn cho con bị ảnh hưởng, dù chỉ là một chút của cuộc đời đầy gian khó ngoài kia. Không những thế, người mẹ là người luôn tin tưởng và mong muốn cho con mình có một tương lai tương đẹp nhất. Câu hỏi “ Lớn lên, lớn lên, lớn lên.../Con làm gì?” như một sự suy tư, trăn trở của người mẹ, vì người mẹ này không muốn con mình phải đương đầu với một cuộc sống vất vả, xuôi ngược như những cánh cò, vì vậy mà mẹ ngập ngừng và bộc lộ mong muốn con làm thi sĩ. Tại sao lại là thi sĩ mà không phải là bất kì nghề nào khác? Thi sĩ là người có tâm hồn nhạy cảm, có một trái tim biết yêu thương, người mẹ muốn cho con mình là một người giàu tình cảm, hơn thế nữa là họa sĩ thì có thể vẽ ra những bức tranh theo ý mình, cũng tức là làm chủ được cuộc sống, được tương lai cho chính mình.

Mơ ước ấy thật chính đáng, cao cả làm sao. “Cánh cò trắng lại bay hoài không nghỉ” đây là câu thơ người mẹ thể hiện sự tin tưởng ở đứa con, tương lai của con sẽ là một tương lai rộng lớn, con như cánh cò trắng có thể thỏa sức vùng vẫy, cháy hết mình với những đam mê. Và từ những niềm mong mỏi đầy chân thành, da diết ấy, người mẹ khẳng định sự bất biến trong tình cảm cũng như thái độ của mẹ dành cho con:

*“Dù ở gần con
Dù ở xa con
Lên rừng xuống bể
Cò sẽ tìm con
Cò mãi yêu con”*

Đó chính là sự bất biến trong tình cảm, khi con lớn lên dù có ở gần con hay xa con, những khoảng cách về địa lí ấy không thể tạo thành được rào cản trong tình yêu của mẹ dành cho con, dù có bao nhiêu sóng gió, thăng trầm của cuộc đời có ập đến, dù có phải lên rừng hay xuống bể thì mẹ sẽ mãi tìm con, sẽ luôn luôn hướng về đứa con yêu thương của mình. Đến đây thì hình ảnh cánh cò đã trở thành biểu tượng của lòng mẹ, về tấm lòng yêu thương thiêng liêng mẹ dành cho con. Và cho dù con có lớn khôn, trưởng thành ra sao thì con vẫn mãi là con của mẹ, với mẹ thì con luôn là đứa trẻ ngày nào mẹ bế bồng trên tay, dù có lớn nhưng trong cảm nhận của mẹ thì con mãi là một đứa trẻ cần chở che “Con dù lớn vẫn là con của mẹ/ Đi suốt đời lòng mẹ vẫn theo con”

“Con cò” là một bài thơ hay và cảm động viết về tình cảm thiêng liêng nhất trên đời, đó chính là tình mẫu tử. Qua bài thơ ta cảm nhận được sâu sắc tấm lòng của người mẹ dành cho những người con của mình, đó là thứ tình cảm chân thành, thiêng liêng mà vì đứa con của mình người mẹ ấy có thể hi sinh, có thể dâng hiến cả cuộc đời, chỉ mong cho con được hạnh phúc, được bình yên. Bài thơ cũng làm cho mỗi độc giả nhớ về người mẹ của mình và dành những tình yêu, sự biết ơn vô bờ nhất cho bậc sinh thành vĩ đại ấy.